

לעילוי נשמת

מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

אומן אומר קצצת לי 2 בשכרי

ובעל הבית אומר קצצתי 1

הנותן טלית לאומן לתקנה, האומן אומר, שבעל הבית קצץ לתת לו 2 בשכרו, ובעל הבית אומר לא קצצתי אלא 1.

כל זמן שהדבר ביד האומן :

אם הוא ביד האומן באופן שהאומן יכול לומר שלי הוא, [כגון שלא ראינו אותו עתה בידו כדעת אביי], מתוך שנאמן לומר שלי הוא, נאמן לומר ששכרו 2.

ואם הוא ביד האומן באופן שהאומן אינו יכול לומר שלי הוא, לא נתבאר בגמרא מה הדין, [ומסתבר שלדעת האומרים, שכיר בזמנו נשבע ונוטל כפי מה שאומר, גם זה נשבע ונוטל כפי מה שאומר].

ואחר שקיבל בעל הבית את הדבר :

אם תובע את שכרו בזמן חיובו [כלומר בעונה הראשונה אחר שגמר את מלאכתו], לדעת רבי יהודה תקנת חכמים היא, שהשכיר נאמן בשבועה. ולדעת חכמים אינו נאמן בזה, ולא תקנו חכמים אלא שבשבועה נאמן לומר לא קיבלתי שכרי כלל, אבל על גובה שכרו אינו נאמן אף בשבועה.

ואם תובע את שכרו אחר זמנו, אינו נאמן בלא ראייה.

נתחלפו כליו בשל אחרים

- מי שנתחלפו כליו בשל אחרים, בבית האבל או בבית המשתה, לא ישתמש במה שנטל בטעות, כי אינו שלו, והמשתמש בשל חבירו בלא רשותו, גזלן הוא.

- ומי שנתחלפו כליו בשל אחרים בבית האומן, מותר לו להשתמש בכלי שקיבל מהאומן, אף על פי שאינו שלו, ובלבד שיתקיימו שני התנאים הבאים :

א. האומן עצמו נתן לו את הכלי, [ולא אשתו ובניו של האומן, או שנטל בעצמו].

ב. האומן אמר לו "טול טלית זו", [ולא אמר לו "טול טליתך זו"].

והטעם שמותר לו להשתמש בכלים הללו, כי בני אדם עשויים לומר לאומן, שימכור את הכלי שנתנו לו, ופעמים טועה ומוכר את של זה שנתן לו לתקן ולא למכור, וכשבא לבקש את שלו, נותן לו אחר, שישתמש בו עד שיוציא מהלוקח את מה שמכר לו בטעות, ואם כן, זה שקיבל את הכלי מהאומן, שואל מדעת הוא, שהרי האומן נתן לו את מה שבידו מדעת, ולא על ידי טעות, ולכן מותר לו להשתמש בכלי.

וכל זה בהתקיים התנאים הנ"ל, אבל כשאשתו או בניו של האומן מסרו לו את הכלי, מסתבר שטעו בזה, ולא מדעת האומן נתנו לו כלי אחר. וכן כשאומר לו האומן "טול טליתך", מסתבר שטעות טעה האומן לחשוב שזו טליתו, ולא נתן לו מדעת טלית אחרת.

מעשי רמאי פומבדיתא

כשבעל הבית אומר לאומן, החזר לי טליתי, האומן מכחיש ואומר, לא נתתי לי מעולם.

וכשבעל הבית אומר לו, והלא עדים ראו אצלך טלית כטליתי, האומן אומר, אינו שלך, אלא אחר הדומה לשלך.

וכשבעל הבית אומר לו, הוצא אותו ואמת דבריך, האומן עונה לו, לא אוציא ממון של אחרים, בשביל טענות הבל שלך.

והדין עם האומן, כי כל זמן שלא ראינו את הטלית של בעל הבית ביד האומן, האומן נאמן לומר, שכל מה שאצלו אינו של בעל הבית.

וכתבו התוס', שבאופן זה, שעדים ראו טלית ביד האומן, והיא דומה לטלית של התובע, האומן נאמן רק כשאומר טלית אחרת היא. אבל כשאומר שלי היא, שקניתייה מבעל הבית, אינו נאמן, ואינו כשאר אומן שלא ראו בידו את הדבר, שנאמן לומר קניתי,

מגו שהיה אומר לא קבלתי כלל, כי זה שראו בידו

איזה טלית, ירא לטעון אין בידי כלל, ואין לו מגו.

אריסים אין להם חזקה

מתוך לשון המשנה **משמע, שכל האריסים,** מאחר שתחילת ירידתם לעבודת השדה היה באריסות, [לחלוק עם הבעלים בפירות], מעתה **אין להם חזקה,** אף על פי שהחזיקו בשדה שלוש שנים לבדם.

והטעם שאין להם חזקה הוא משום שהבעלים הראשונים יכול לומר, גם בשנים אלו שאכל לבדו את כל הפירות היה אריס שלי, ומה שהנחתי לו לאכול את כל הפירות, הוא משום ששילם לי עליהם, או שזקפתים עליו במלווה.

אולם למסקנה לרוב האריסים יש חזקה, כי הרגילות היא שחולקים את הפירות עם הבעלים, וזה ששינה ואכל את כל הפירות לבדו, החזיק בשדה.

ומה ששנינו אריסים אין להם חזקה, הכוונה לאריסי בתי אבות [=אריסים שהיו הם ואבותיהם שומרי שדות של משפחה זו, ולא היו יכולים להחליפם באחרים, כל זמן שעושים מלאכתם נאמנה], ודרך אריסי בתי אבות שאוכלים כל הפירות כמה שנים, ואחר כך הבעלים אוכלים כל הפירות כמה שנים, ומאחר שכן דרך אריסות זו, אין להם חזקה כשאכלו לבדם כל הפירות שלוש שנים.

ויש אופן שיש חזקה גם לאריס של בתי אבות, והוא כשהוריד אריסים תחתיו באתם שלוש שנים שהיה לו לאכול, ולא עשה עימהם כלום. והטעם שיש לו חזקה, הוא משום שאין דרכו של בעל הבית לשתוק, כשמוריד זה אריסים אחרים בלא רשותו, שמא יקלקלו שדותיו, ומתוך ששתק ולא מחה, מוכח שאין השדה שלו.

וכל זה כשהוריד אריסים תחתיו, ולא עשה עימהם, אבל אם עשה עימהם, אין לו חזקה, כי כשהוא עצמו נמצא בשדה, אין בעליה מקפיד אם יהיו בה עוד פועלים, מאחר שסומך עליו שישגיח עליהם, ואין ראייה משתיקתו שמכר את השדה.

עדות [חזקה] על פי אריס

ראובן שהוריד אריס לעבוד בשדה, [והחזיק בה שלוש שנים על ידי האריס]. ולאחר מכן בא שמעון, [שהיה בעליה הראשונים], ואמר, [עדיין שלי היא, ולא מכרתיה לראובן]. וראובן אומר שקנה את השדה, ומבקש מהאריס שיעיד, [שראובן החזיק בשדה שלוש שנים על ידו]:

אם בשעה שבא להעיד, כבר טרח בעבודת השדה של שנה זו, ועדיין לא נטל שכרו כאריס, יש לו הפסד אם יזכה שמעון בשדה, כי מראובן יטול על מה שטרח כאריס, ומשמעון יטול רק מה שהוציא, כדין יורד לשדה חבירו שלא ברשות, ולכן נוגע הוא בעדותו ופסול להעיד.

ואם בשעה שבא להעיד, עוד לא טרח בעבודת השדה של שנה זו כלל, או שטרח וכבר קיבל את שכרו כאריס, אין לו הפסד אם יזכה שמעון בשדה, ולכן אינו נוגע בעדותו, וכשר להעיד.

[ואין לפוסלו מטעם שאם תישאר השדה ביד ראובן, יהא אריס בה גם בשנה הבאה, כי אין שום בטחון שראובן יניח אותו באריסות בשנה הבאה, ומלבד זאת גם אם לא יהא אריס של ראובן, ימצא אריסות אחרת, ואם כן אינו נעשה נוגע מחמת מה שלא יהיה אריס בשדה בשנה הבאה, אלא רק מחמת שעלול להפסיד שכרו על מה שכבר טרח].

סתם רב נחמן

כתבו התוס', שרב נחמן המוזכר בש"ס בלא שם אביו, הוא **רב נחמן בר יעקב.** ומפירושו רש"י במסכת גיטין משמע, שהוא **רב נחמן בר יצחק.**

עדות חזקה על פי מלווה שהלווה

לו או על פי מי שערב להלוואה

החזיק בקרקע שלוש שנים, וזקוק לעדות על כך, כדי לבטל ערעור הבעלים הראשונים, ומבקש שיעידו על חזקתו מלווה שהלווה לו, או ערב על הלוואה שלוה, [שיש להם הפסד אם לא ישלם את חובו]:

אם אין למחזיק קרקע אחרת – נוגעים הם בעדותם, כי חוששים, שאם לא תישאר הקרקע הזו ביד הלווה, לא יהיה לו מהיכן לשלם את החוב, ויגרם להם הפסד.

ואם יש למחזיק קרקע אחרת – אינם נוגעים בעדותם, כי אפילו אם לא תישאר בידו הקרקע שדנים עליה, אין להם הפסד בכך, משום שאפשר לגבות ממנו את החוב מהקרקע הנוספת, [ואין לחוש שישקרו להעמיד את זו בידו, שמא יטרפו ממנו גם את הקרקע הנוספת].

י"מ שלא נאמר דין זה להכשיר את המלווה, אלא כשהקרקע הנוספת דומה לקרקע שדנים עליה, אבל **אם הקרקע הנוספת היא זיבורית, והקרקע שדנים עליה היא בינונית, המלווה נוגע בעדותו**, משום שאם לא תישאר הבינונית ביד הלווה, יגבה ממנו רק זיבורית, ורוצה הוא לגבות ממנו בינונית.

וי"מ שמחמת הפסד זה שיקבל זיבורית תחת בינונית לא ישקר, כי על כל פנים יגבה את חובו, ואינו נוגע בעדותו. (ושני הפירושים הנ"ל מובאים בתוס' בדף מ"ז).

עדות על פי לוקח ראשון

שנים לקחו קרקעות מאדם אחד בזה אחר זה, ובא מערער וערער על זו שביד השני, ואמר שלא היתה הקרקע הזו של המוכר, אלא בגזלה היתה בידו, ומבקש המחזיק בה, שהלוקח הראשון יעיד על כך שהיתה שייכת למוכר בדין, ולא בגזלה:

לפירוש רשב"ם – הדין הזה תלוי, בחששו של הלוקח הראשון, מכך שבעלי חובות של המוכר יטרפו ממנו את הקרקע, ומאחר שתחילה הם גובים מבעל החוב עצמו, ורק אחר כך מהקרקעות המשועבדות שמכר, וכשגובים מהמשועבדות, תחילה גובים מהלוקחים האחרונים, ורק אחר כך מהמוקדמים, **אם יש ביד הלוקח קרקע נוספת שקנה מהמוכר, או שיש קרקע אחרת ביד המוכר עצמו**, לא יטרפו מהלוקח הראשון, ואינו נוגע בעדותו, אבל אם אין קרקע נוספת ביד הלוקח השני, או ביד המוכר עצמו, הלוקח הראשון נוגע בעדותו.

ולפירוש התוס' - הדין הזה תלוי, בחששו של הלוקח הראשון, מכך שאם לא תישאר הקרקע הנידונית ביד הלוקח השני, לא יהיה לו מהיכן לגבות אחריותו מהמוכר, כשתמצא גם זו שקנה הראשון, גזולה, ולכן אם יש קרקע נוספת ביד הלוקח השני, או ביד המוכר, שיוכל לגבות ממנה אחריותו, אינו נוגע בעדותו, ואם אין קרקע נוספת שיוכל לגבות ממנה אחריותו, הוא נוגע בעדותו.

עדות על פי לוקח שני

שנים לקחו קרקעות מאדם אחד בזה אחר זה, ובא מערער וערער על זו שביד הראשון, ואמר שלא היתה הקרקע הזו של המוכר, אלא בגזלה היתה בידו, ומבקש המחזיק בה, שהלוקח השני יעיד על כך שהיתה שייכת למוכר בדין, ולא בגזלה.

אם יתקיימו שני תנאים. [א] הראשון קנה באחריות. [ב] אין קרקע אחרת ביד המוכר – כשיוציאו את הקרקע מהראשון, הוא יוציא את הקרקע מהשני, ולכן השני נוגע בעדותו, ואינו מעיד לראשון.

אבל כשהראשון קנה בלא אחריות, או שקנה באחריות ויש ביד המוכר עצמו קרקע לגבות ממנו את אחריותו – השני אינו נוגע בעדותו, ומעיד לראשון.

לתרומות ולהנצחות

לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית